

Mizah ve Kahkaha: Otoriteyle Dalga Geçmek

Kral çıplak demek, oyunun kurallarının ne kadar gülünç olduğunu haykıran en büyük devrimci eylemdir.

Otorite, doğası gereği asık suratlıdır, kasvetlidir ve ölümcül derecede ciddidir. Devlet daireleri, mahkeme salonları, dini mabetler veya plazaların o soğuk CEO ofisleri... Buralarda gülmek, "hafiflik", "saygısızlık" ve hatta "itaatsizlik" olarak görülür. Milan Kundera *Şaka* romanında totaliter rejimlerin şakayı neden sevmediğini anlatır; çünkü şaka, belirsizlik yaratır.

Neden? Çünkü **Ciddiyet**, oyunun inandırıcılığını sağlayan en önemli maskedir, sistemin "Poker Face"idir. Eğer oyuncular, oyunun tam ortasında kıkırdamaya başlarsa, oyunun büyü (illüzyonu) bozulur ve sahnedeki o devasa, o korkutucu dekorların aslında boyanmış mukavvadan olduğu anlaşılır.

Mizah, sistemin kaynak kodlarına sızan ve güvenlik duvarlarını aşan bir **virtüstür**.

Bir diktatör, bir kral veya zalim bir patron; kendisine karşı yapılan fiziksel bir darbe girişimini bastırabilir, isyancıları hapse atabilir veya tanklarla ezebilir. Ancak kendisine yapılan zekice bir şakayı, bir karikatürü, bir taklidi veya viral olan bir "Meme"i (İnternet şakası) hapsedemez. Çünkü kahkaha havada asılı kalır, duvarların içinden geçer ve en tehlikelisi; **bulaşıcıdır**.

Otoritenin en büyük kâbusu, korkulmak değil (bunu severler), "**gülünç**" duruma düşmektir. Korkulan bir kral hala kraldır; ama arkasından kıkır kıkır gülünün, taklidi yapılan bir kral, artık sadece komik bir şapkası olan, yetkileri elinden alınmış yaşlı bir adamdır. Henri Bergson *Gülme* adlı eserinde, gülmenin toplumsal bir "cezalandırma" ve "düzeltme" mekanizması olduğunu söyler. Biz, esnekliğini yitirmiş, mekanikleşmiş (bürokratikleşmiş) olana güleriz.

Tarih boyunca saray soytarıları (**Jester**), krallara kelleleri gitmeden gerçeği söyleyebilen tek "dokunulmaz" kişiler olmuştur; çünkü bu acı ilacı "şaka" ambalajıyla sunmuşlardır. Kral Çıplak diyebilen tek kişi soytarıdır. Bugünün stand-up komedyenleri, hiciv ustaları, karikatüristleri ve internetin anonim "Meme Lord"ları, modern zamanların soytarılarıdır. Ve Antik Yunan filozofu **Diyojen**'in İskender'e yaptığı gibi; onlar oyunun kurallarındaki mantıksızlığı, sistemdeki açıkları (**Bug**) ve yöneticilerin o şişinmiş ikiyüzlülüğünü, bize kahkaha attırarak yüzümüze vururlar.

Gülmek, fiziksel ve istemsiz bir **başkaldırıdır**. Hazırolda durabilirsiniz, emredilene yapabilirsiniz, susabilirsiniz, hatta yalandan ağlayabilirsiniz. Ama "*Emrediyorum, şimdi içtenlikle gül!*" denildiğinde gülemezsiniz. Kahkaha, irade dışı (spontan) bir reflekstir. İçeriden gelen, diyaframı sarsan, kontrol edilemeyen ve bedenin kasılarak attığı o ses; ruhun "*Ben buradayım, bu saçmalığı görüyorum ve bunu reddediyorum*" deme şeklidir.

Mihail Bahtin, "**Karnaval**" teorisinde bunu anlatır: Karnaval zamanı hiyerarşi ters yüz olur, kral dilenci kılığına girer, herkes eşittir ve kahkaha dünyayı yeniler. Bir yönetim kurulu toplantısında, patron çok ciddi bir kurumsal zırva ("sinerji yakalamak" gibi) anlatırken göz göze gelen iki çalışanın bıyık altından gülmesi, o odadaki iktidarı saniyeler içinde yerle bir eder. O an, o oda bir karnaval alanıdır.

Mizah, aynı zamanda ruhsal bir savunma mekanizmasıdır (**Shield**). Hayatın trajedisi, acımasızlığı ve ağırlığı karşısında delirmemek için, onu "Troll"lemek gerekir. Acıya gülmek, onu hafife almak değil; onun bizi yok etmesine, bizi tanımlamasına izin vermemektir. Viktor Frankl, toplama kamplarında bile mizahın nasıl bir hayatta kalma aracı olduğunu anlatır. *"Ağlanacak halimize gülüyoruz"* sözü, bir çaresizlik itirafı değil, bir **direnış beyanıdır**.

Oyunun en ciddi kuralları, aslında en absürt olanlarıdır. Üzerinde ölü insanların resmi olan kağıt parçaları için birbirini öldürenler, haritadaki görünmez sınırlar için savaşanlar, boynuna kravat taktı diye kendini önemli sananlar... Uzaylı bir gözlemci (**Spectator**) için dünya, trajikomik bir tiyatro sahnesidir. Mizah duygusu gelişmiş insan, bu "Spectator" moduna geçebilen insandır. O, oyunun içindedir ama oyuna tapmaz. Oynar, zar atar ama oyunla dalga geçmeyi de bilir.

Bölümün finalini, bu konunun şahıkasıyla, **Umberto Eco** ile yapalım. *Gülün Adı* romanında, kör kütüphaneci Jorge, Aristo'nun komedi üzerine yazdığı kayıp kitabın (Poetika'nın 2. cildi) okunmasını engellemek için sayfalarına zehir sürer ve insanları öldürür. Neden bir komedi kitabı bu kadar tehlikelidir? Jorge şöyle der: *"Gülmek korkuyu öldürür. Ve korku olmadan inanç (otoriteye itaat) olamaz. Şeytan korkusu ortadan kalkarsa, Tanrı'ya (Kiliseye) gerek kalmaz."*

William ise ona şu cevabı verir: *"Belki de insanları sevenlerin görevi, onları hakikate güldürmektir; hakikati güldürmektir; çünkü biricik hakikat, hakikate duyulan o hastalıklı tutkudan (fanatizmden) kurtulmayı öğrenmektir."*

İşte bu yüzden, her baskıcı rejim, her totaliter "Admin", önce mizahı yasaklar, karikatüristleri dava eder. Çünkü kahkaha, özgürlüğün sesidir ve zincirlerin şingirtisini bastırır. Gülümseyin, bu onları deli eder.

Bölüm Sonu Oyunu:

"Sessiz Sinema (Absürt Dublaj)"

Amaç: Otorite figürlerinin "kutsal" ve "korkutucu" aurasını, seslerini kapatıp absürtleştirerek yok etmek.

Oyuncular: Tek Kişi (veya eğlenmek için grup).

Materyaller: Televizyon veya bilgisayar (Haber bülteni, siyasi bir konuşma veya çok ciddi bir iş sunumu videosu).

Oynanış:

1. **Hedef Seçimi:** Sizi geren, korkutan veya çok ciddiye aldığınız bir otorite figürünün (Politikacı, Patron, Otoriter bir Lider) konuşma videosunu açın.
2. **Sessizlik:** Videonun sesini tamamen kapatın (Mute).
3. **Gözlem:** Sadece el kol hareketlerine, yüz mimiklerine, o abartılı ciddiyetine bakın. Ses olmayınca ne kadar tuhaf göründüklerini fark edin. Bir kukla gibi el sallamaları, kızarmaları...
4. **Dublaj:** Şimdi o görüntünün üzerine, tamamen alakasız ve komik bir seslendirme yapın.
 - *Örnek:* Çok öfkeli bir siyasetçiyi seslendirirken, "Ah, fırında keki unuttum, tüh yanacak şimdi!" veya "Tuvaletim çok geldi ama gidemiyorum" gibi bir metin uydurun.
 - Veya arka plana sirk müziği / palyaço kornası sesi eklediğinizi hayal edin.
5. **Etki:** O figür artık korkutucu değil, sadece komik bir karakterdir.

Kazanım: Otoritenin gücünün %90'ının "Ses Tonu" ve "Atmosfer"den geldiğini anlamak. O büyüyü bozduğunuzda, geriye sadece komik bir oyunculuk kalır.